

SZENTMÁRTONI JÁNOS

Vallomás Ágh István 70. születésnapján

Nem tudom földézni első személyes találkozásunkat, mert mintha a kezdektől ismerném őt, s mintha a kezdektől figyelne engem. A gyermeki mohó versolvasások az ő költészetéhez is elvezettek, de személyes kapcsolatfelvételünk bizonyára úgy kezdődött, hogy az ifjú izgatottan dedikálta és postára adta első könyvét a mesternek, aki ezt kellő nyugalommal, méltósággal és szeretettel értékelte, mikor válaszolt. Mégis mintha egy Ráday-beli közös föllépést éreznék igazi nyitányának. Ágh István szólóestje volt, és a legújabb generációból engem hívott vendégének. Hét éve már ennek. Barátságunk talán innen datálható, ha lehetek oly merész, hogy barátomnak hívjak egy nagy költőt, akivel jó, ha kétszer-háromszor összefutunk vagy beszélünk telefonon egy évben. Mégis így érzem. És azóta kissé már magam is hozzáőszültem e barátsághoz.

Szelíd lénye, bölcs mosolya, rezignált nyugalma, lassú, kimért mozdulatai körében mindig megnyugszom. És kissé megpihenek, mielőtt folytatom ádáz ámokfutásom a mindennapi robotban. Ez a kevés-szavú ember csendes szívósságot, tiszta tekintetet, őszinteséget és erőt sugároz. Példa ő a nagy rohanásban. Hogyan lehet még a legnagyobb és legzavarosabb tengerben is biztos szigetként állni, ha belül kétségek gyötrik is olykor, melyekről verseiben vall nekünk. Megtanulta, csak a lényegéről érdemes szólani, írni – a többire csak mosolyogni vagy épp legyinteni kell. Ilyen hetvenéves szeretnék én is lenni, ha Isten megtart addig magamnak s a világnak.

Ezen a születésnapon magasztalhatnám benne joggal a kiváló prózaíró, műfordító, szociográfus, a magyar és világirodalom forrásait föltáró esszéistát – de most a költőt szóli-

tom meg, aki verseivel a minap újra föllobbantotta ifjúságom.

Költő a költőt: egy ama dantei erdő szélén ácsorgó az erdőt megjárt mesztert – akinek vergiliusi lábnymoi bizony sokszor vezetnek, ha a világ zűrzavarában és lelkem csöndjében eltévednék. Mikor újraolvastam verseit, megint rádöbentem valami életmentő szükségyszerűségre. Hogy vissza kell fordulnom. Vissza a kezdetekhez. Újra föltérképezni a gyermekkoromat. Csak ezúttal nem a büntudat árva lámpásával kelni útra múltam sötétjébe, hogy összegyűjtsek ezt-azt, szétszórt bizonyítékokat igazolásomul, hogy jelenem íróasztalán azután kirakosgathassam ártatlanságom kelléktárát. Nem. Ezúttal a kíváncsiság kell hogy hajóra ültessen, s félelem ne kössön árbocához, mikor halottaim az idő hajjaiból fölénekelnek. Régészek láza vezessen, rovargyűjtők precíz izgatottsága – míg föl nem gyullad bennem az öröm minden kis apróság látán, mint egy kivilágított születésnapitorta. Mítoszon átűtő valóság, s hogy a valóságból miképp lehet mítoszt teremteni, gyökereinket hogyan kell belefűzni a világ erezetébe, s közben mindvégig – gyarlóságunkkal, megkísértéseinkkel együtt is – embernek megmaradni. Ezt tanultam tőle a kultúra és emberség alkonyán, a „feledéssel tüntetők” (*Évfordulók*) korában. Mert „gondot nem kenyérhez, emberhez kell mérni! / gondban már az ember nem életét félti, / hanem emberségét, szép romlatlan álmát, / hogy valóra váljon, hogy valóra váltsák” (*Szabad-e énekelni*) – írta még az ifjú koravén-bölcsen legelső kötetében.

És ugyanez a hang szólít meg a hatvanéves Ágh versében is: „Legyen vizemnek íze, rezgesse vissza / kenyereembe a sötét elvesztett anyakéz! /

amíg belső növényzetem issza a teliholdból / a krumplihejszagú, gyermeki éjt, / amíg kiválasztódom egy személyléc / csodavárók közül szólni csodát, igazit, // szörnyeteget borzongva simogatni szelíddé, / elhitetni a hihetlent, sosalátott / tengert, akinek tengere nincs, / átsempészni tilos határokon / ifjúba a mulandót, vénbe az ifjúságot, / s úgy teremni, hogy végemet tudom.” (*Úgy teremni*)

2007 augusztusában tíz napot töltöttem a Nagy László Emlékházban és az iszkázi kertben, hogy széthullt életem darabjait megpróbáljam legalább fejben összerakni, mielőtt nekivágok az út második felének. Önzésből tettem. A hely szelleme, valami ősi és váratlan melegség, mint egy láthatatlan angyal mégis mellém szegődött, belém költözött, nem korholt, nem követelt, nem kért ki magának semmit. Ma már tudom, sokkal több hozadékra volt ennek a pogány nyaralásnak. Mert bár a magam emlékeivel voltam elfoglalva, a közelemben érezhettem őket is. Álomban olykor az iszkázi kapuban álllok, befogadott idegen, s őket nézem, Istvánt és Lászlót, ahogy jönnek a Somló felől beszélgetve, s befordulnak a sarkon, ott, hol a villanyoszlop gólyáit minden reggel nagykedvű fűttel köszöntöttem a bolt felé kerekézve. Így vált bennem teljessé a kép, s nőttem föl talán végleg e barátsághoz.

Ágh egyik kedvelt, ironikus hasonlata: a megtalált okuláré számomra sokszor az ő költészete, mely a legnagyobb természetességgel vetíti elénk a világ csodáját, lobogtatja föl bennünk a borzongató sejtelmeket – melyek katarziséban önmagunkra döbbenünk az űrben, elpazarolt paradicsomi otthonunkra, gyermekkorunk édenére és a szeretet ajándékára. És még valamire, amit egyelőre képtelen vagyok megfogalmazni. De mint Pista a mítoszi okulárét, az Ágh-verset épp ezért mindig a kezem ügyében tartom, hogy amikor sorsom majd *elé* állít, élesen láthassam *őt*, segítsen pontosan a szemébe nézmem.